

ลำไย

ลักษณะทั่วไป

ลำไย เป็นไม้ผลที่นับว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญเนื่องจากมูลค่าการส่งออกหลาย พันล้านบาท ชอบดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง หรือดินร่วนปนทราย ระบายน้ำดี ความลึกของหน้าดินมากกว่า 50 เซนติเมตร ระดับน้ำใต้ดินต้องมากกว่า 0.75 เมตร ความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) 5.5-6.5 การเจริญเติบโตต้องการอุณหภูมิช่วง 20-35 องศาเซลเซียส ระยะออกดอก อุณหภูมิต้องต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียส เป็นระยะเวลา นานติดต่อกัน 2 สัปดาห์ ปริมาณน้ำฝนไม่ต่ำกว่า 1,000 ลูกบาศก์มิลลิเมตร ตลอดปี และมีการกระจายตัวของฝน

พันธุ์ส่งเสริม

1. **พันธุ์ดอ** มีแหล่งปลูกที่สำคัญ ได้แก่ ภาคเหนือตอนบน ออกดอกและติดผลง่าย กว่าพันธุ์อื่น ให้ผลผลิตค่อนข้างสม่ำเสมอ เริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุ 4 ปีหลังปลูก ออกดอกกลางเดือนมกราคม เก็บผลผลิตเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ลักษณะผล ค่อนข้างกลม กว้าง 2.8 เซนติเมตร หนา 2.5 เซนติเมตร ยาว 2.5 เซนติเมตร สีส้ม น้ำตาลอ่อน บำผลยกข้างเดียว รสหวาน จำนวนผลโดยเฉลี่ย 85-94 ผลต่อกิ่งโลกรัม นิยมบริโภคสด และแปรรูป
2. **พันธุ์สีชมพู** ออกดอกและติดผลยากกว่าพันธุ์ดอ ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ เริ่มให้ผล ผลิตเมื่ออายุ 4 ปีปลูก ออกดอกปลายเดือนมกราคม เก็บผลผลิตปลายเดือน กรกฎาคม-สิงหาคม ลักษณะผล ค่อนข้างกลม กว้าง 2.9 เซนติเมตร หนา 2.7 เซนติเมตร ยาว 2.7 เซนติเมตร สีส้มน้ำตาลอ่อน เนื้อกรอบ สีชมพูเล็กน้อย สีเนื้อเข้ม ขึ้นเมื่อผลแก่จัด รสหวานจัด กลิ่นหอม ขนาดผลโดยเฉลี่ยใกล้เคียงกับพันธุ์ดอ นิยมบริโภคสด

3. **พันธุ์เบ๊ยวเขียว** ออกดอกและติดผลยาวกว่าพันธุ์สีชมพู เริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุ 4-5 ปีหลังปลูก ออกดอกเดือนมกราคม เก็บผลผลิตเดือนสิงหาคม-กันยายน ลักษณะผลแบนและเบ๊ยว กว้าง 3.0 เซนติเมตร หนา 2.6 เซนติเมตร ยาว 2.8 เซนติเมตร สีน้ำตาลอ่อนออกเขียวเล็กน้อย มีป่าผล ไม่เท่ากัน เนื้อกรอบสีขาวค่อนข้างใส รสหวานจัด กลิ่นหอม นิยมบริโภคสด
4. **พันธุ์แก้ว** ออกดอกติดผลยาวกว่าพันธุ์ดอ เริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุ 4-5 ปีหลังปลูก ออกดอกปลายเดือนมกราคม เก็บเกี่ยวผลผลิตปลายเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ลักษณะผลค่อนข้างกลมกว้าง 2.8 เซนติเมตร หนา 2.7 เซนติเมตร ยาว 2.7 เซนติเมตร สีน้ำตาล เนื้อกรอบสีขาวค่อนข้างใส รสหวานจัด กลิ่นหอม นิยมบริโภคสด

การปลูก

การเตรียมดิน

ถ้าเป็นพื้นที่ที่เคยปลูกพืชอื่นมาก่อนให้ไถดินลึกประมาณ 30 เซนติเมตร ตากดินไว้ 20-25 วัน พรวนย่อยดินอีก 1-2 ครั้ง และปรับระดับดินให้สม่ำเสมอตามแนวลาดเอียง

วิธีการปลูก

1. **การเตรียมพันธุ์** เตรียมพันธุ์โดยวิธีการตอนกิ่ง ซึ่งควรเตรียมไว้ล่วงหน้า 1 ปี เพื่อจะได้ต้นกล้าที่แข็งแรง
2. **ระยะปลูก** วางผังระยะปลูกระหว่างแถวและต้น 8x8 เมตร หรือ 10x8 เมตร ตามสภาพพื้นที่ หรือระยะ 7x5 เมตร ในกรณีที่มีการควบคุมทรงพุ่ม
3. **วิธีปลูก**
  - ขุดหลุมปลูกขนาดกว้าง ยาว ลึก ประมาณ 80x80x80 เซนติเมตร
  - รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอกที่ย่อยสลายดีแล้วอัตรา 3-5 กิโลกรัมต่อหลุม โดยผสมกับหน้าดิน ใส่ลงหลุม พูนดินสูงจากปากหลุมประมาณ 15 เซนติเมตร
  - ก่อนปลูกทำหลุมเท่าถุงเพื่อวางชำต้นกล้าตัดรากที่ขดงอรอบๆ ถุงชำต้นกล้าทิ้งไป โดยเฉพาะบริเวณก้นถุงใช้มีดคมกรีดจากก้นถุงขึ้นมาปากถุงทั้งสองด้าน แล้วดึงถุงพลาสติกออกกระวังอย่าให้ดินแตก กลบดินให้แน่น
  - ปักไม้หลักและผูกเชือกยึดต้นเพื่อป้องกันต้นกล้าโยกคลอนรดน้ำให้ชุ่ม พรางแสงให้จนกระทั่งแตกยอดอ่อน 1 ครั้ง จึงงดการพรางแสง

การดูแลรักษา

การใส่ปุ๋ย

- ลำไยอายุ 1-3 ปี หลังจากต้นแตกใบอ่อนชุดที่ 1 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 + 46-0-0 สัดส่วน 1:1 อัตรา 100 กรัมต่อต้น ปีละ 3 ครั้ง และเพิ่มขึ้นปีละ 2 เท่าทุกปี
- ลำไยอายุ 4 ปี แตกใบอ่อนประมาณต้นเดือนสิงหาคม ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 + 46-0-0 สัดส่วน 1:1 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้น และเดือนพฤศจิกายน ฟันปุ๋ยเคมีสูตร 0-52-34 อัตรา 150 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ฟันให้ทั่วทรงพุ่มเพื่อไม่ให้ลำไยแตกใบใหม่ ฟัน 3 ครั้ง ทุก 7 วัน
- สำหรับลำไยที่ให้ผลผลิตแล้ว (อายุ 5 ปีขึ้นไป) หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตในปีที่ผ่านมา ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 + 46-0-0 สัดส่วน 1:1 อัตรา 2 กิโลกรัมต่อต้น เพื่อกระตุ้นการแตกใบอ่อนชุดที่ 1 หลังจากนั้นประมาณเดือนกันยายนใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 + 46-0-0 สัดส่วน 1:1 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้น เมื่อลำไยแตกใบอ่อนชุดที่ 2 กลางเดือนตุลาคมใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 0-46-0 + 0-0-60 สัดส่วน 1:1 อัตรา 2-3 กิโลกรัมต่อต้น เพื่อให้ลำไยพักตัวและพร้อมต่อการออก
- เมื่อลำไยติดผลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เซนติเมตร ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 + 46-0-0 สัดส่วน 1:1 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้น เพื่อบำรุงผลให้เจริญเติบโต
- ก่อนเก็บเกี่ยว 1 เดือน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 0-0-60 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้น เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต
- หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 + 46-0-0 สัดส่วน 1:1 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้น

การให้น้ำ

1. แบบใช้สายยางรด ลงทุนต่ำ แต่ต้องมีแหล่งน้ำและแรงงานเพียงพอ
2. แบบหัวเหวี่ยง เป็นการให้น้ำในกรณีมีแหล่งน้ำจำกัด ต้นทุนสูงกว่าแบบใช้สายยาง
3. แบบหัวเหวี่ยงขนาดเล็ก เหมาะสำหรับพื้นที่มีแหล่งน้ำจำกัดใช้แรงงานน้อย แต่ต้องมีการดูแลรักษาสูง
4. แบบน้ำหยด เหมาะสำหรับที่มีแหล่งน้ำจำกัดมาก ต้นทุนสูง

การตัดแต่งกิ่งและควบคุมทรงพุ่ม

1. ลำไยอายุ 1-3 ปี ซึ่งยังไม่ให้ผลผลิต ควรตัดแต่งให้ลำไยมีลักษณะทรงพุ่มเป็นทรงกลม
2. ลำไยอายุ 4-5 ปี ให้ผลผลิตแล้ว ควรตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยว ตัดกิ่งกลางทรงพุ่มที่อยู่ในแนวตั้งเหลือตอกกิ่ง เพื่อเปิดกลางทรงพุ่มให้ได้รับแสงสว่างมากขึ้น
3. ลำไยอายุ 5-10 ปี ตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยวเพื่อไม่ให้ทรงพุ่มชนกัน ตัดแต่งเช่นเดียวกับลำไยอายุ 4-5 ปี ตัดปลายกิ่งทั้งแนวอนและแนวตั้งให้มีความสูง เหลือเพียง 3 เมตร เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน

ศัตรูพืชและ การป้องกันกำจัด

1. โรคที่สำคัญและการป้องกันกำจัด

โรคน้ำฝนหรือโรคผลเน่าและใบไหม้

สาเหตุ	เชื้อรา
ลักษณะอาการ	เมื่อเชื้อราเข้าทำลายที่ผลจะทำให้ผลเน่าและร่วง ผลมีสีน้ำตาล เข้าทำลายที่ใบอ่อน ยอดอ่อน จะเป็นแผลไหม้สีน้ำตาลดำ ขนาดและรูปร่างไม่แน่นอน เชื้อราสร้างเส้นใยและสปอร์สีขาวฟูบนแผลที่ผล
ช่วงเวลาระบาด	ฤดูฝนช่วงที่มีฝนตกชุก
การป้องกันกำจัด	1. ปลูกกล้าโยให้มีระยะห่างที่พอเหมาะ ไม่ปลูกชิดเกินไป 2. ตัดแต่งภายในทรงพุ่มให้แสงแดดส่องถึงโคนต้น และกำจัดวัชพืชภายใต้ทรงพุ่ม 3. บำรุงรักษาต้นกล้าโยให้เจริญเติบโตแข็งแรง โดยการใส่ปุ๋ย ให้น้ำ ในช่วงที่อากาศแห้งแล้งและพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืชและสารฆ่าแมลงอย่างสม่ำเสมอ 4. เก็บผลและใบกล้าโยที่มีโรคซึ่งร่วงหล่นบนพื้นดินภายใต้ทรงพุ่ม เผาทำลายนอกแปลงปลูก 5. ควบคุมโรคโดยชีววิธี ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา หรือ เชื้อแบคทีเรียปฏิชีวนาซิลลัส ผสมน้ำพ่นให้ทั่วทั้งต้น 6. พ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืช

โรครากและโคนเน่า

สาเหตุ	เชื้อรา
ลักษณะอาการ	ต้นเหลืองทรุดโทรม รากและโคนต้นเน่า มีสีน้ำตาลปนม่วงและมีกลิ่นเหม็นเปรี้ยวต้นกล้าโยที่เป็นโรคจะยืนต้นแห้งตายอย่างรวดเร็ว
ช่วงเวลาระบาด	ฤดูฝนช่วงที่มีฝนตกชุกติดต่อกันหลายวัน
การป้องกันกำจัด	1. ปฏิบัติเหมือนการป้องกันกำจัดโรคผลเน่าและใบไหม้ 2. หลีกเลี่ยงการขุดดินภายใต้ทรงพุ่มซึ่งจะทำให้รากขาด 3. หมั่นตรวจแปลงโดยสม่ำเสมอ และกำจัดต้นที่เป็นโรคทันทีโดยขุดแล้วเผาทำลาย 4. ควบคุมโรคโดยชีววิธีโดยใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา หรือ เชื้อแบคทีเรียปฏิชีวนาซิลลัส ผสมคลุกเคล้ากับดินในทรงพุ่มและผสมน้ำพ่นให้ทั่วต้นที่เป็นโรคและต้นข้างเคียง 5. พ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืช

โรคผลเน่าสีน้ำตาล

สาเหตุ	เชื้อรา
ลักษณะอาการ	ผลเน่าแล้วร่วง แผลสีน้ำตาล ขนาดและรูปร่างไม่แน่นอน ไม่พบเส้นใยและสปอร์ของเชื้อบนแผล ช่วงเวลาระบาดฤดูฝนช่วงที่มีตกชุก
การป้องกันกำจัด	1. ปฏิบัติเหมือนการป้องกันโรคผลเน่าและใบไหม้ 2. พ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืช

โรคพุ่มไม้กวาง (โรคกะหรี)

สาเหตุ	เชื้อรา เชื้อไฟโตพลาสมา หรือ มาโยโคพลาสมา
ลักษณะอาการ	ส่วนที่เป็นตาเกิดอาการแตกยอดฝอยเป็นมัดไม้กวาง หากเป็นรุนแรงทำให้ต้นลำไยทรุดโทรม
ช่วงเวลาระบาด	เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม โดยมวนไรลำไยเป็นพาหะนำโรค
การป้องกันกำจัด	1. ขยายพันธุ์ปลูกจากต้นแม่พันธุ์ที่ปลอดโรค 2. ตัดกิ่งเป็นโรคออกเผาทำลาย 3. พ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืช 4. พ่นสารป้องกันกำจัดไร ซึ่งเป็นพาหะของโรค

2. แมลงและไรศัตรูที่สำคัญ

ผีเสื้อมวนหวาน

ลักษณะและการทำงาน	เป็นผีเสื้อกลางคืน ขนาดปีกกว้าง 3-5 เซนติเมตรปีกคู่หน้าสีน้ำตาล คู่หลังสีเหลืองทอง มีลายรูปไตหรือซีสีดำ ตาสีแดง สะท้อนแสงไฟ ผีเสื้อเจาะและดูดกินน้ำหวานจากผล มีน้ำไหลเยิ้มออกจากรูที่เจาะเนื่องจากเชื้อโรคเข้าทำลาย ช่วงระยะเวลาที่ระบาดช่วงผลแก่ใกล้เก็บเกี่ยว เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม
การป้องกันกำจัด	1. ห่อข้อผลด้วยกระดาษเพื่อป้องกันการเข้าทำลาย 2. กำจัดวัชพืชซึ่งเป็นพืชอาหารของหนอน เช่น ย่านาง ต้นข้าวสาร และบอระเพ็ด 3. ใช้ไฟส่อง จับผีเสื้อทำลายโดยใช้สวิงโฉบ (ช่วงเวลา 20.00 - 22.00 น.) 4. ช่วงผลแก่ใกล้เก็บเกี่ยวใช้เหยื่อพิษ โดยใช้สับปะรดสุกตัดเป็นชิ้นจุ่มในสารป้องกันศัตรูพืชนาน 1 นาที ไปแขวนในสวน

มวนลำไย

ลักษณะและการทำลาย

มวนลำไยวางไข่และเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเกือบดำ เมื่อใกล้ฟัก วางไข่บนช่อดอก หรือ ผลอ่อน กลุ่มละ 14 ฟอง ตัวอ่อนมีลำตัวสีแดง รั้วลายขาวสลับดำ หรือตัวเต็มวัยสีน้ำตาลอ่อน ทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัยเมื่อได้รับการกระทบกระเทือนจะปล่อยสารที่มีกลิ่นเหม็นฉุนออกมาทำลายยอดอ่อน ช่อดอก และผลอ่อน ทำให้ยอดอ่อนหรือช่อดอกแห้ง ใบอ่อน และผลอ่อนเป็นแผลมีจุดสีดำอ่อน ช่วงระยะเวลาที่ระบาด ช่วงเดือนมกราคม – สิงหาคม

การป้องกันกำจัด

1. หลังการเก็บเกี่ยวควรตัดแต่งกิ่งให้โปร่งเพื่อป้องกันมวนลำไยหลบซ่อนข้ามฤดู
2. เก็บไข่และตัวอ่อนที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม นำไปทำลาย
3. ถ้าสำรวจพบไข่ถูกแตนเบียนทำลายมาก ไม่จำเป็นต้องใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช
4. ถ้าพบไข่จำนวนมาก แต่ไม่ถูกแตนเบียนทำลาย ทำการป้องกันกำจัดโดยใช้คาร์บาริล (85% ดับบลิวพี) 45 กรัม/น้ำ 20 ลิตร

หนอนเจาะหัวผล

ลักษณะและการทำลาย

ไข่สีเหลืองครีม มีขนาดเล็กมาก มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ต้องใช้แว่นขยาย ตัวหนอนเจาะทำลาย ยอดอ่อน ดอก และผลพบการทำลายรุนแรงเมื่อเปลี่ยนสีจนถึงระยะเก็บเกี่ยว ทำให้ผลร่วงหนอนโตเต็มที ขนาดตัวยาว 1.0 - 1.5 เซนติเมตร สีครีมปนเขียว เข้าดักได้ในรังดักด้วที่ใบแก่ ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อขนาดเล็ก เมื่อหุบปีกตัวยาว 6 - 8 มิลลิเมตร หนวดยาวกว่าลำตัว ปีกสีน้ำตาล มีลวดลายซิกแซกขาวสลับทองและดำเคลื่อนไหวรวดเร็ว ชอบหลบใต้ใบที่หนาที่ใบ ช่วงระยะเวลาการระบาด เดือนกุมภาพันธ์ - สิงหาคม

การป้องกันกำจัด

1. เก็บผลร่วงทำลายนอกแปลงปลูก
2. หลังเก็บเกี่ยว ตัดแต่งกิ่งเผาเพื่อทำลายดักด้ว

3. หลังติดผล 1 - 2 สัปดาห์ สุ่มชั่งผล 10 ซ่อต่อต้น ใช้แว่นขยายส่องดูไข่บนผล 5 ผลต่อซ่อ ถ้าพบไข่ ให้ทำการป้องกันกำจัดโดยใช้คาร์บาริล (85%ดับบลิวพี) 45 กรัม/น้ำ 20 ลิตร พ่นเมื่อพบการระบาด 3-4 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน

ไรสีขา

ลักษณะและการทำลาย

ไรมีขนาดเล็กมาก สีชมพูเรื่อๆ ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า ไรดูดกินน้ำเลี้ยงบนยอดอ่อน ช่อดอก และหลบซ่อนตามซอกส่วนที่ถูกทำลาย ส่วนที่ถูกทำลายจะแสดงอาการแตกพุ่มฝอยเหมือนไม้กวาดหรือคล้ายกับอาการของโรคพุ่มไม้กวาดหรือโรคกะหรี มักพบทำลายอย่างรุนแรงในต้นที่มีอายุมาก ทำให้ต้นทรุดโทรม ช่วงเวลาระบาด ช่วงเดือน กุมภาพันธ์ – เมษายน

การป้องกันกำจัด

1. เมื่อตรวจพบยอดมีอาการแตกพุ่มฝอยคล้ายไม้กวาด ให้ตัดและเผาทำลาย
2. หากมีการทำลายเป็นบริเวณกว้าง ทำการป้องกันกำจัดโดยใช้กำมะถันผง (80%ดับบลิวพี) 40 กรัม/น้ำ 20 ลิตร พ่น 1-3 ครั้งทุก 4 วัน

